

NATURA

JURNAL.

PENTRU PROPAGAREA SCIINTELOR POSITIVE ÎN ROMANIA.

Redactori: Dr. C. ESSARCU și Lt. D. ANANESCU.

COPRINDERE: Instrucția și educația. Grotta (peștera) dela Polovraci. Istoria naturală a Boului. Comunicări Științifice.

Domni Abonați care nu primesc regulat jurnalul Natura, sunt rugați a reclama la Redacțiune, Strada Seraphim ce 'i dice și a Pensionatului (lângă Colțea) Nr. 10.

INSTRUCȚIA SI EDUCAȚIA

PUNCTUL DE PLECARE

Ne se poco io vi dia, da imputar sono
Che quanto lo posso dar, tutto vi dono.
Ariosto.

Daca puciu vè dați nu sunt de imputat,
Căci cât pot da tot vè dați.

Orî ce reflexie dreptă făcută de pressa română asupra educației noastre naționale, intrând în ordinea ideilor ce ne am propus a tracta în primul articol al jurnalului nostru, va găsi aci un loc și o vom reproduce permitându-ne a face asupra propriile noastre observații.

Iată ce citim într'un jurnal român:

„De când guvernemintele au învățat pe popoul român, că apathia și indiferința în materie de religiune este și se numesce *philosophie*, că indiferința în questiuni de patrie și de onóre este și se numesce *prudintă*, că străinismul, că abandonarea patriei în mâna streinului. este și se numesce *tolerență*, *civilisațiune*, că, a nu ține la naționalitate este și va se dîcî *cosmopolitism*, expresiunea cea mai înaltă a civilizațiuni; de când guvernanți în fine, nuși au luat altă misiune de cât să demonstre prin tôte mijlócele guvernațiilor, că onórea și patria sunt numai nisce ficțiuni ale inimelor slabe, că încrederea este o lașitate, că adevérata onóre este aceea care să pórta pe pept, iar

nu aceea care locuesce în inimă, că adevérata mărire este în adaosul de galóne, că adevérata viață sunt ospetele, desfrînarea și orgia; de atunci popoul român degenerat, cu corpul în maladie și cu inima în slăbiciuni, devine din dî în dî batjocura streinului, disprețul în ochi lui chiar. . . . Și sentimentul de onóre și sentimentul de patrie au ajuns să fie în acest popor doé expresiuni spre deridere și batjocoră“ Culoarele tabloului ni se par cam întunecóse. Autorul acestor rînduri întrebându-se daca este vre-un mijloc ca popoul român și societatea română să éasă o dată din acest materialism innobile și grosolan, din această stare așa de puciu înveselitóre, găsesce remediul în ceea ce el numesce fondarea *Opiniunei publice*, pentru a căria dezvoltare, consolidare și celebrare să concurăm toți guvernanți și guvernați. N'am fi din secolul nostru daca n'am cunoșce această forță ascunsă, și nepipăită dar iresistibilă care se numesce *Opiniunea publică*. Dar ne întrebăm cum va fi cu putință de a se forma opiniunea publică, de a'i consacra un cult înaintea căruia să ne închinăm toți când în celle mai multe spirite nu se află de cât ignorență, semi-ins-

truție, sau zăpăcelă? Ca să se formeze o opinie publică demnă de a i-se face un cult, trebuie o inteligență cu totul superioară și vastă într'un număr considerabil de cetățeni, cetățeni ce vor fi capabili ca s'o reprezinte și s'o conducă, trebuie o instrucție răspândită în toate clasele societăți ca să potă înțelege această opinie publică, ca să'i potă pricepe tendințele și la trebuință să le examine și să le controleze. Trebuie ca țara întreagă să'si studie și să'si înțeleagă bine trebuințele și interesele pentru ca opinia publică să reprezinte într'adevăr aceste trebuințe, iar nu să fie expresia unor interese parțiale, sau unor pasiuni exclusive.

Deci ne întrebăm cum va fi cu putință să ajungem la un asemenea rezultat când *Instrucția* este așa de puțin răspândită în țara noastră și în diversele clase ale societăți; când poporul se afla într'o ignoranță completă, când în clasele de mijloc nu există de cât o spoială sau o semi-instrucție, ici și colea (căci trebuie să constatăm tot) câte-va inteligenți într'adevăr vaste și superioare, când clasele bogate (ca să nu dicem superioare) și vechi boeri ai țării nu fac nimic ca să'si mărescă o-rizontul cunoștințelor. . . . când cu un cuvânt *Instrucția* este neîngrijită, părăsită, neconsiderată, și inteligențele ignorante, confuze, neluminate,

Ne întrebăm cum va fi cu putință ca să creăm o opinie publică, demnă de a primi un cult, când acel număr de cetățeni cu inteligență într'adevăr vastă și superioară, capabili de a o reprezinte și a o conduce, nu vor avea în inimile lor nobleța sentimentelor înalte și aspirațiilor generoase și patriotice; când în toate clasele societăți nu se vor descepa instinctele frumoase ale inimii către *Onest* către *just*, către *Frumos* astfel în cât opinia publică, în efervescența

(fierberea) luptelor, controlată de dânsese, să nu devie și să se rătăcescă, când în țara întreagă moralitatea nu va fi onorată și răspândită, când cu un cuvânt:

Educația nu va fi obiectul preocupății tuturilor, cultul (daca e vorba de cult) ce toți trebuie să cătăm a înălța.

Cu cât mai mult se gîndesce cine-va cu atât ajunge la această convicție, că *Instrucția și Educația* este lipsa de care suferă și lîngesce societatea noastră, cauza tuturilor relelor de care toți se plîng.

Cu cât mai mult se gîndesce cine-va cu atât ajunge a se convinge că daca o nație (cum am dîs'o în numărul precedent și cum o vom repeta-o în acest număr, dîră un spirit superior în acelaș timp june și viril și într'o pozițiune înaltă s'ar pasiona de acest adevăr), că daca o nație se întorce și se învîrtesce în cerculul vîcios al acellorași rătăcirii, al acellorași zăpăceli, al acellorași descurgerii, demoralizații și nenorociri, această provine din cauză că a început zidirea de la vîrf iar nu de la basă, că a aruncat în aer petrele edificiului său le a aședat fără artă pe un terrâm nisipos, nestabil și fără nici o consistență; acesta provine din cauză că conductorii ei n'au atrasă atenția serioasă a tuturilor asupra adevărului care le arată că omul social și politic repausă pe omul intelectual și moral, precum virful repausă pe fundament; acesta provine din cauză că luminătorii ei n'au cunoscut sau au perdut din vedere legea fundamentală ce ne arată *Philosophia* istoriei și care se desfășură lămurit din studiul aprofundat al tuturilor societăților umane, lege ce se pôte formula în chipul următor:

„Există un raport constant între starea intelectuală și morală, între starea mintală a popilor, și starea lor socială și

„politică care *inevitabil* se modelă după cea d'ântéiu.“

Și pentru că starea mintală a Nației noastre a fost neîngrijită, regenerarea socială și politică a fost anarhică, chaotică sau himerică.

Ânc' o dată să ne adresăm la cauză, iar nu la effect și toți patrioții Români, toți publicisti, toți ómeni nostri de Stat, toți ómeni de bine să nu înceteze de ași îndrepta tótă intilligința și tótă activitatea către acest scop. Âncó primul pas, cel d'al duoilea va veni în urmă¹⁾! E.

1) Suntem convinși că vechi abonați ai jurnalului *Natura* vor vedea cu bucuria mica inovație ce am introdus în jurnalul D-lui Barasch destinând un articol în

care cătam a face cunoscute și apărăm trebuințele *Instrucției și Educației* în țerra noastră. Tótă ceea laltă parte a jurnalului rămâne ast-fel precum a fost înțellésă de reposatul și regretabilul Dr. Barasch și de D. Ananescu vechiul redactor al *Naturei* împreună cu D. Borasch și actualul redactor al acestui jurnal. Vor fi sperăm veseli vechi abonați ai *Naturei* că un jurnal, ce au avut atâta timp în mână și l'au protectat ast-fel âncât să se stabiléscă între el și Domniilor un fel de rudenie, cată după măsura putințelor redactorilor sei, să cheme atenția tuturor Romanilor siriósi asupra trebuinței cellei-mai vitale a societăți noastre: *Instrucția și Educația*. Sperăm că vor continua a acorda intelliginta Dumnélor sympathy și protecție *Naturei* caria âncó o dată, îi vom conserva culórea și tendința primitivă.

Facem mai cu sémă apel către profesori și institutori rugându-i să ne vie în ajutor prin luminele Dumnélor ast-fel în cât să purtăm cu onóre, demnitate, și fortă Drapelul pacific împrejurul caria trebuie a ne grupa compact cu toți: *Instrucția și Educația — Regenerarea intellectuală și morală*. E.

GROTTA (peștera) DE LA POLOVRACI

În vara anului 1863, am făcut o excursiune geologică în țerra noastră, studiând într'un mod general o mare parte din lanțul Carpaților: de la Baia de Aramă (districtul Mehedinți) pină la Tîrgoviște, și am putut să mă încredințez prin mine însu'mi că, dacă pe d'o parte avem situațiuni care rivalisă în frumusețe (dupó cum am dis și în altă parte) cu cele din Elveția; pe d'alta avem în munții nostri avuții immense, precum: piatră de var, piatră de pavat, marmoră, granit, gyps, argil, sare, cărbuni de pământ, fer, aramă, argint, aur, păcură și o mulțime de ape minerale. Ca să tragem un folos real dintr'aceste avuții, nu e destul să ne mulțumim a le avé spre a ne uita la dênsele, ci trebuie să le exploatăm, să le tăiem, să le transportăm și să le întrebuintăm.

Guvernul nostru ar trebui să îndrepteze atenția și activitatea sa spre acest isvor de avuție al țerei, ca cu timpul să nu mai fim siliți a cumpăra de la alții petre de pavat, de calitate mult inferióră a lor

noștre, cu deosebire numai că sunt lucrate pe când alle noastre stău neatinse, ast-fel după cum le a aședat *Natura* atunci când elle s'au format*).

Nu mi propuiú a vorbi acum despre natura pământului României, despre mineralele și petrele ce avem în munți, nici despre întrebuintarea lor, voesc numai a face o mică descriere lectorilor nostri, despre frumusețele naturei la munți, oprindu-mé la grotta de la Polovraci, care este una din celle mai frumoșe în Europa.

Polovraci este un sat mic în districtul Gorgiului, unde se află și monastirea de acel nume, aședată la pólele muntelui pe malul stâng al Oltețului. — Oltețul său Oltul cel mic venind din Transilvania, taie munți care aici au o înălțime colosală, la a căror vedere călătorul pare că se află în facia colónelor erculeene. În cósta muntelui de par-

* Ce să scim ce avem și ce folos putem trage din materiile noastre minerale, este de neapărată trebuință ca mai nainte de tóte să se ridice *charta geologică* a țerei întregi.

tea mânăstiri se află renumita grottă, având în faţă muntele oppus, iar poteca ce duce acolo este anevoie de străbătut, în lungul căreia se aude sgomotoasă şi în fiorătoare murmură a Olteţului. Acest riu curge repede în fundul prăpăstiei cărând în albia lui petre rostogolite de diferite naturi: porfir, granit, pudingă, (pietri mici lipite şi întărite cu nisip) şi nisip aurifer.

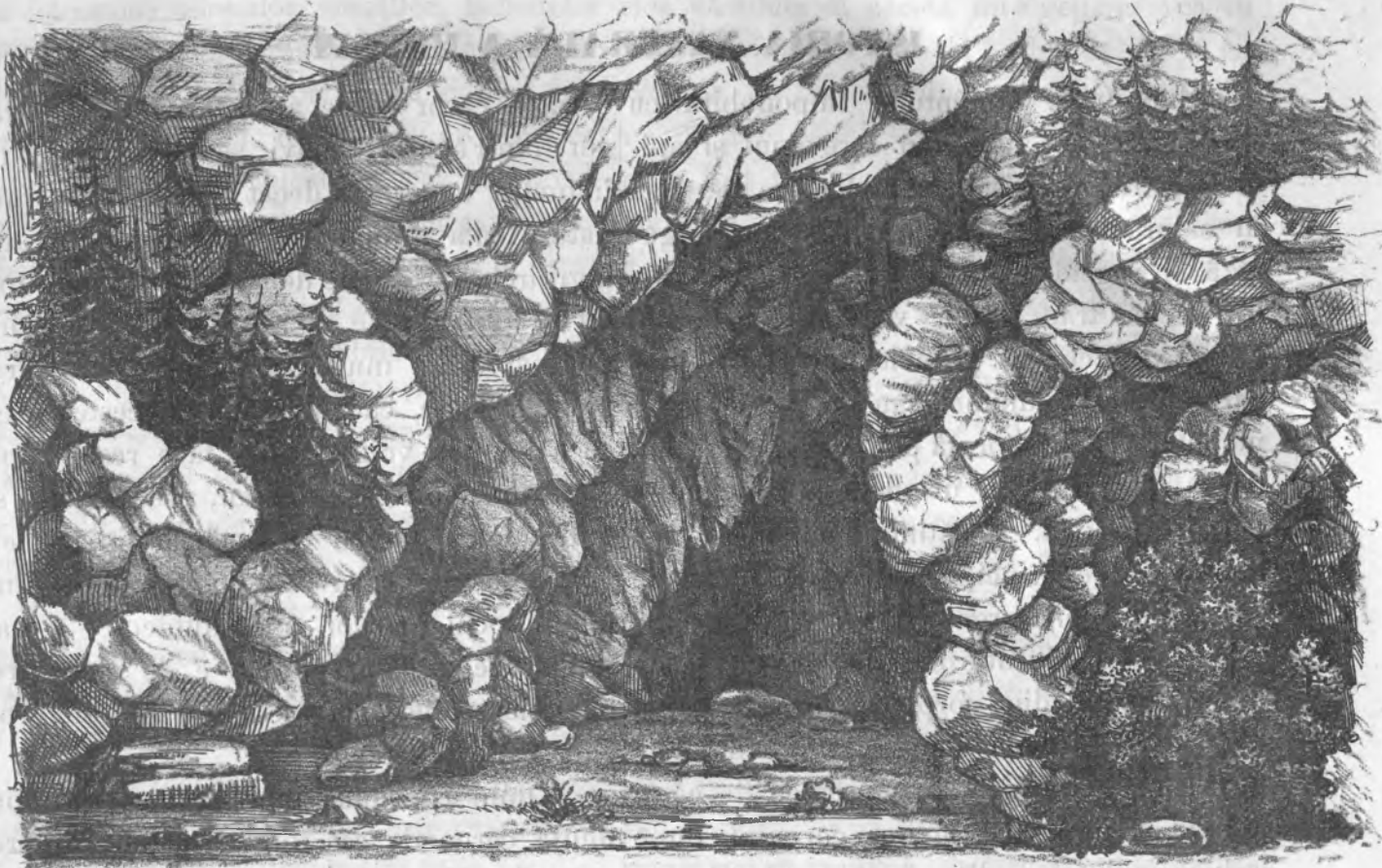
Ajungând la intrarea grottei ce are o formă triunghiulară şi vedând întunerecul ce domnesce într'ênsa, pare că un fior rece ne strebate corpul. Însoţit de doi conductori cu torţe aprinse, am putut risipi întunerecul şi ne am preumblat în ântrul ei în diferite sensuri vr'o două ore, fără să-i dau de fund; ea nu e dréptă, ci are o mulţime de cotituri ce se întind la o mare distanţă, se dice că nici nu i ar fi găsit pîn'-acum marginile. Ceea ce ne isbeşte la prima vedere încă delă intrare, sunt nisce corpuri conice de natură calcaroasă, respândite atât pe bolţile cât şi pe pardoseala grottei. Acestea sunt ceea ce se numesc *Stalactite*; elle se fac din apele încărcate de materii calcaroase ce se strecoră prin munte, şi ajungând pe bolta grottei, părtea fluidă se evaporă şi calcarul (varul) se întăresce şi se depune în formă de straturi conice, aşedate unele peste altele, formându-se ast-fel pe tavan nisce corpuri lungăreţe ca căpăţinele de zahăr răsturnate şi se numesc *Stalactite*. Prisosul de apă după boltă pică jos, căci pică neîncetat printr'ênsa, şi se urmădeşte acelaşi fenomen, adică: materiile calcaroase se depun în sens invers formând conuri drepte; acestea se numesc *Stalagmite* şi n'au un canal central ca celle de sus. Când stalactitele de sus se împreună cu stalagmitele

de jos se formădeşte atunci nisce colone de măriri şi forme variate ce pare că sunt sculptate împrejur, după cum se vede în allăturata gravură copiată după natură.

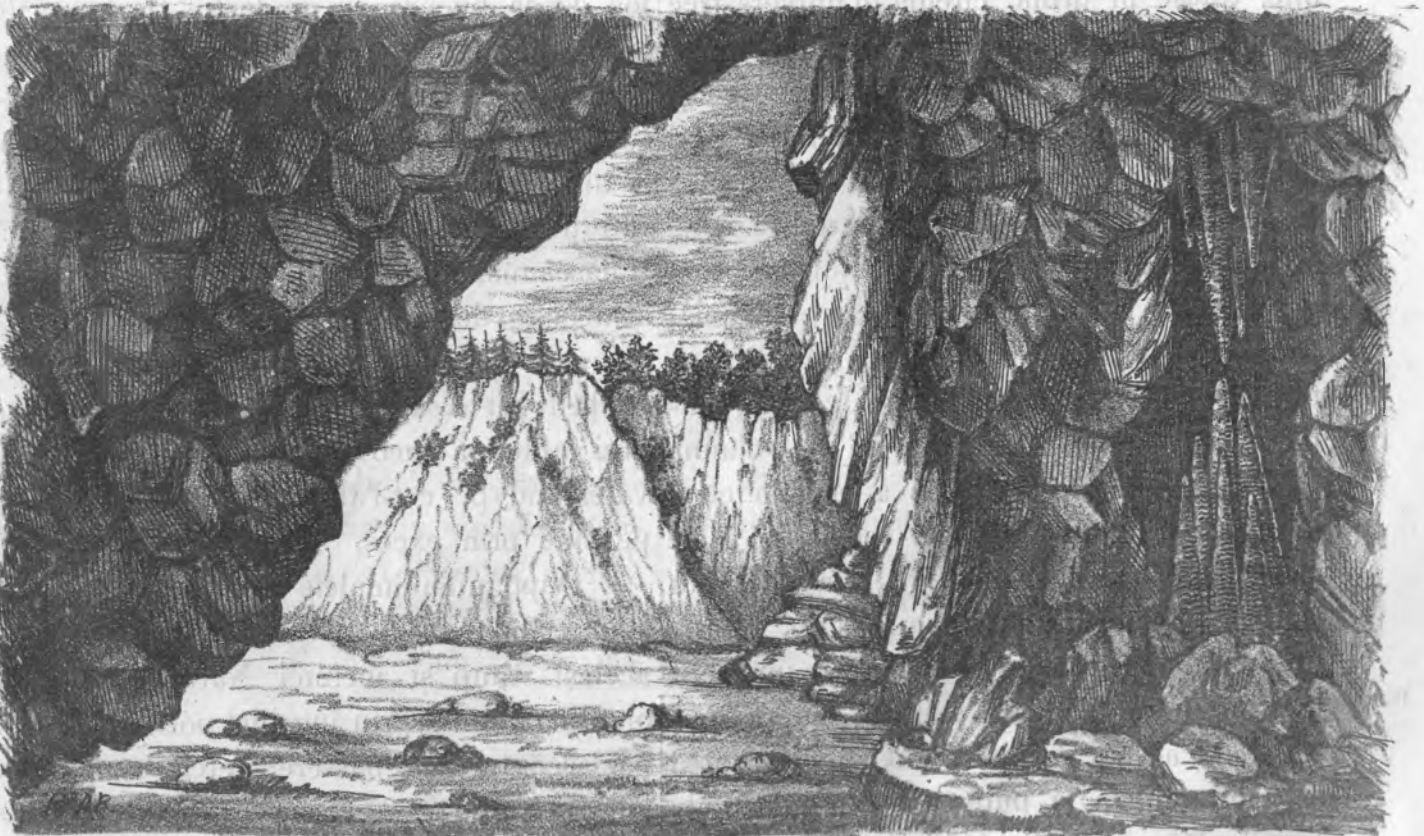
Înaintând în profunditatea acestei grotte nu vedem de cât asemenea corpuri din ce în ce mai frumoase şi mai variate imitând formele turnurilor, colonelor, cupolelor etc; din distanţă în distanţă, dam peste mici bazine cu apă limpede strecurată din muntele pietros având pe margini încruntaţiuni de forme variate. Attenţia noastră s'a oprit asupra unei colone formate din împreunarea stalactitelor de sus cu a stalagmitelor de jos; dar ceva rar, care n'am vedut în alte grotte din Europa, ca colona să fiă formată din adunătura mai multor stalagmite şi stalactite mici având aspectul unei colone sculptate, am admirat producăuniile naturei în sênul pământului, adorând forţa care presidă la aranjarea particulelor în corpurile neînsufleţite. Astfel naturaliştii strebatând în sênul pământului, prin interiorul grottelor a putut studia legile naturei şi explica multe dintr'însele; unii au mers mai departe, vedând aceste formaţiuni petroase şi au crezut că petrele cresc ca corpurile organizate din regnul vegetal şi regnul animal. Această idee a fost îmbrăcişată în timpurile mediane de mai mulţi naturalişti şi chiar în secolul trecut de marele naturalist Tournefort. Această idee însă ştiinţa nu o admite; pietrele nu sînt înzestrate de nici o forţă analogă cu forţa vitală în virtutea căreia corpurile organizate singure nasc, cresc, se nutresc neîncetat, trăesc în alte cuvinte, apoi se reproduc şi mor în celle din urmă.

La eşire am avut una din celle mai frumoase panorame produse prin reflectul luminii de muntele oppus. A.

GROTTA DE LA POLOVRACI



BCU Cluj *Vederea din afară* Library Cluj



Vederea din antru

ISTORIA NATURALĂ A BOULUI

Suprafacia pământului împodobită cu verdeață este fondul din care omul și animalele trag subsistența lor. Tot ce are viață în natură trăește d'asupra celui ce vegetează și vegetalele trăesc pe rămășițele celor ce au trăit și au vegetat altă dată. Dumnezeu creând primele individe din fiecare specie de animal sau de vegetal, nu numai c'a dat o formă pulberii pământului, dar a făcut'o via și însuflețită, închidând în fiecare individ, o cătime mai mare sau mai mică de principie active, de molecule (părțile mici) organice vii, nedestructibile și comune tuturor ființelor vii: aste molecule trec din corp în corp și servă d'o potrivă la viața actuală și la continuarea vieții, la nutriție, la creșterea fie-cărui individ și după distrugerea corpului, după reducerea lui în pulbere, aste molecule organice, asupra cărora morțea nu poate nimic, traesc în urmă, circulă în univers, trec în alte ființe și duc cu dânsesele nutrimentul și viața: ori ce producție, ori ce re'nnoire, ori ce creștere prin generație, prin nutriție, prin dezvoltare, suposă daro distrugere precedentă, o schimbare de substanțe, un transport d'aste molecule organice care nu se mulțesc, dar care existând tot-d'auna în număr egal, fac ca natura se fie tot-d'auna d'o potrivă via, pământul d'o potrivă populat și tot-d'auna strălucitor de prima glorie a aceluia ce l a creat. Ființele vii ca să trăiească și să se succedă trebuie să se distrugă între elle, asta este o lege nestrămutată a Naturei. Domnia omului asupra animalelor este un drept legitim natural, ce are spiritul asupra materiei, și acesta rezultă din superioritatea sa, din nobleța și puterea sa intelectuale și morală.

Omul a știut să întindă domnia sa ca un stăpân asupra animalelor, a ales p'a-

celea a căror carne are gust bun, și a făcut dintr'ensele sclavi său domestici, și a înmulțit mai mult decât n'ar fi putut face natura și a format turme numeroase și prin îngrijirele ce are de dânsesele, pare c'a dobândit dreptul d'a le sacrifica. Dar el a întins ast drept mult mai departe de cât trebuințele sale, căci deosebit d'aceste specii ce a suppus voinței sale, face rebel animalelor selbatice, passerilor, pescilor; nu se mulțumesc numai cu acelea din climatele noastre, ci merge să caute mai departe pînă în mijlocul mărilor noi alimente, și natura întregă pare că abia e de ajuns trebuințelor sale nemoderate și a nestatornicilor sale dorințe

Omul consumă, înghite el singur mai multă carne de cât toate animalele împreună, el e dar cel mai mare destructor, mai mult prin abus de cât pentru trebuință; în loc d'a se bucura cu modestie de bunurile ce i s'au dat, în loc d'a dispune cu dreptate, în loc d'a repara ceea ce i a dat natura, el tot strică; omul bogat pune totă gloria sa în a consuma, totă mărirea sa, a perde într'o zi la masa sa mai mult decât ar trebui să trăiască mai multe familii sărace, abuzază asemenea și de animale și de ómen; și apoi tot-d'auna e flămând și slăbesce în miserie, nu lucră de cât ca să-și satisfacă pofta nemoderată și vanitatea încă mai nesătiosă; și astfel vătămând pe cei-l'alți prin lipsă, se vatemă pe sine prin exces.

După om animalele care trăiesc cu carne sunt cele mai mari destructoare, sunt în același timp și inemici Naturei și rivali omului: numai prin îngrijiri poate omul să-și păziască turmele, passerile etc. de atacurile animalelor de pradă precum: uleu, lupu, vulpea, dihoru etc. Numai prin rebel continuu, poate el să-și apere recoltele, fructele, producturile și chiar vestmintele de voracita-

tea (lăcomia) șorecilor, omișilor, lăcustelor și altor insecte, căci insectele fac mult reu, pe când calul, boul, berbecul și alte animale, ce pasc iarbă, nu numai că sunt cei mai buni, cei mai folositori, cei mai precioși pentru om, pentru că 'l nutresc, 'l îmbracă, și 'l transportă greutatea, dar încă sunt aceia care consumă și cheltuiesc mai puțin; în privința aceasta boul este cel mai folositor, căci dă pământului tot cât ia, ba încă amelioră locul în care trăește, îngrășe pășciunile unde se de pe când calul și mai multe alte animale sărăcesc în puțin ani cele mai bune livezi.

Dar nu sunt acestea toate foloșele ce animalele domestice dau omului: fără bou, săraci și bogați ar trăi cu mare anevoință, pământul ar fi necultivat, câmpiile și chiar grădinele ar fi uscate și sterpe, asupra lui sunt date lucrările câmpului, el este servitorul cel mai folositor al țerranului, reazămul economiei câmpenești și forța (puterea) agriculturii.

Altă dată boul era totă avuția omilor, și astăzi este încă baza avuției staturilor, care nu pot să se susție și să înflorească de cât pe cultura pământului și pe creșterea vitelor, pentru că acestea sunt singurile avuții reale, toate celelalte, chiar aurul și argintul, nefiind decât avuții arbitrare, monede de credit, n'au altă valoare decât aceea ce le-o dă produsul pământului.

Boul, nu poate ca calul, măgarul, cămila să poarte greutatea, forma spatelui o arată, dar grosimea gâtului, lățimea umerilor arată îndestul că este făcut ca să poarte jugul; ast-fel trage el mai bine și este cu-

rios că obiceiul acesta nu e general și că în unele provincii în Franța 'l silește să tragă cu cornele, cu toate că atunci 'l conduce mai lesne; el are capul și umeri puternici și pare că a fost făcut într'adins pentru plug: masa corpului se, încetinimea mișcărilor, paciența sa la lucru, tot pare că concurează a face dintr'ensul un animal pentru cultura câmpului și mai capabil a învinge rezistența pământului. Calul cu toate că poate fi tot așa de puternic ca și boul, nu este d'opotrivă capabil la asemenea muncă ca d'ensul, de și în multe țeri calul (după cum am dis și altă dată), este întrebuințat la cultura pământului.

Omul ca să domesticască animalele de care a avut mai multă trebuința s'a servit de mai multe mijloce — Unul din cele mai puternice mijloce este fómee, printr'insa a putut el supune o mulțime de animale, căci nimic nu micșorează mai mult energia animalului și nu 'l dispune mai lesne la supunere de cât fómee. Animal prinde o afecție pentru acela care 'l îngrijese, și mai cu seamă deca 'l dă alimente alese și o locuință căldurosă, și cu cât se va sili a 'l îngriji mai bine, cu atât crește mai mult autoritatea omului — O altă trebuință nouă și artificială este aceea a mângâierii spre es: calul, elefantul, pisica, câinele primesc mângâierile noastre ca niște bine-faceri.

Așa dar, prin fómee, prin mângâiere, prin veghierii silite, omul descéptă trebuințele animalului, dar nu le descéptă decât ca să mulțumescăle și într'adevăr numai acolo unde începe bine-facerea din partea noastră, începe și domnia noastră asupra animalelor. (Va urma) A.

COMUNICAȚII ȘTIINȚIFICE

PROCEDUL PENTRU CONSERVAREA CĂRNI

Animalul trebuie tăiat d'odată dându-i o lovitură în cap, care strebate creierul și

sându-i o morțe grabnică, îndată 'l deschide peptul și descopere inima. Se face

apoi o tăietură de partea dreaptă a inimii și de partea stângă ca să eșe sângele dintr'ênsa.

După ce eșe sângele și încetădă d'a curge, introducem un tub în partea stângă până în aorta (un vas mare prin care eșe sângele din inimă și se respăundește în tot corpul); acest tub fixat bine este în raport printr'un șurup c'un alt tub flexibil, ajungând la un vas aședat mult mai sus și având într'ênsu o saramură bine stricorată, amestecată cu nitrat de potasă (apropă 4 litri pentru 50 Kilog). Îndată ce șurupul va fi deschis liquidul ajunge la inimă și trece prin tot systemul circulator în 4 sau 5 secunde pentru berbeci porci sau alte animale de talia lor; 9--12 sec. pentru boi, curățind vasele copilare¹⁾ și preparându-le pentru a duoa operație, ce se face după ce s'a astupat deschiderea făcută de partea dreaptă. Acum vërsăm în butoiu amestecarea de preservativ care pëtrunde în tot arborele circulator și l'umple unflând vasele góle. Mai întâiu este absorbit de carnea ce încongióră vasele capilare și prin diversele țeseturi alle corpului, ce sunt îndată saturate; câte-va minute sunt de ajuns. ca să se facă operația fără machine și cu prea pucină cheltuială. Trei quarturi de óră după injecție animalul póte fi tăiat în bucăți nu prea mari și ca să le uscăm, se atárnă într'o cameră strebătută d'un curant de aer amestecat, dacă voim cu pucin fum. Dacă preparația se face într'o corabiă pe mare, carnea se atárnă pe catarturi, iar dacă este pe uscat se atárnă într'un cămin sau într'un loc bine aerisit.

Cu tóte că putem injecta tot felul de substanțe preservative, e mai bine să întrebuințăm acelea de care ne servim obiçnuit: salamură, zahar, salpëtru, nitrat de sodă, acid phosphoric, aromatice ect.; salamura și salpetru sunt de ajuns pentru simpla conservare; atunci un boi întreg póte fi conservat ca 3 lei și 20 par, un berbec sau un porc cu 30 sau 35 par. Liquidul injectat póte fi rece sau cald, se întrebuințedă fiert când trebuie a expedii carnea în salamură, liqui-

dul cald pëtrundând în carne închegă albumina, și salamura nu póte s'o scótă.

Carnea înainte de terbere trebuie să fie spălată și ținută câte-va ore în apă; ea póte servi de bucate fierte sau fripte, și de voim a face supă este bine s'o tăiem în bucăți prea mici.—Unul din marile avantaje astuiú nuou procedeu este că n'are nici un secret; tóte phasele operației pot fi surveghiate de aceia care voiesc să se asigurede de starea sănătăți animalelor și de buna calitate a cărni; operația póte fi făcută vara și tóamna, când animalele nutrite cu iarba próspută sunt mai sănëtóse

La ajungerea corabiei într'un port, carnea póte fi preparată și conservată pe loc, și ast-fel după ce se prepară se aședă în butoi și se expeduiesc la ori ce epocă a anului. Carnea preparată ast-fel și conservată póte fi mâncată după mai multe luni ca cotlete, biftek; se face și un fel de supă al cărei gust și oparință nu lassă nimic de dorit, mai cu sémă pentru marinari.

Incubafia (clocirea) artificială. Tótă lumea șocie că Cloșca clocesce cu stăruință 21 de zile și scóte pui, și în tot timpul acestea se observă că aplică corpul ei peste elle ca să le încăldiască, le învărtesc cu ciocu ca să respëndescă asupra lor o căldură potrivită.

În anii din urmă s'au încercat în Germania ca să scóță pui într'un mod artificial, fără se mai aibă trebuință de Cloșcă și iată cum: se pune într'un cuptor d'ale tecondate și li se dă căldură gradată și omogenă (de vaporii sau de apă caldă circulând prin canaluri) egală cu aceea a corpului găini și ast-fel că peste 21 de zile au eșit pui din ghióce bine formați. Dar s'a observat că dacă li s'a dat ceva mai multă sau mai pucină căldură de cât trebuia, corpul lor a eșit diform monstros, adică: prin călduri peste mësșură capul remâne mic în proporție cu corpul și din contra dacă căldura nu e de ajuns, capul se desvoltă mai mult în raport cu corpul și cu membrele lor. Iată cum omul se servă de călduri ca să clocescă oule într'un mod artificial.

(1) Se numesc așa, mici vase subțiri ca firele de păr prin care sângele din vine trece în arterii.